

คุณญาดา หงษ์ขยางกูร
ผู้ก่อตั้งและพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ด้านกฎหมาย
บริษัท Sonar Legal

สัมภาษณ์โดย	นายกนกพล	เกตุสัตบรรณ	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สำนักวิชานิติศาสตร์
	นางสาวกรรข	แก้วเมืองเพชร	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สำนักวิชานิติศาสตร์
	นายภูริณัฐ	นิมิต	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สำนักวิชานิติศาสตร์

คำถามข้อที่ 1 ปัญญาประดิษฐ์ส่งผลต่อรูปแบบการแข่งขันของธุรกิจสร้างสรรค์อย่างไร

การที่ปัญญาประดิษฐ์เข้ามา ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการแข่งขันหรือนวัตกรรมอย่างนั้น ก่อนที่จะอธิบายประเด็นดังกล่าว ดิฉันขอยกตัวอย่างในกรณีงานในสำนักงานกฎหมายในอดีตอาจจะยังไม่มีหรือนำนวัตกรรมเข้ามาช่วยสนับสนุนการดำเนินงานมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทในอุตสาหกรรมประเภทอื่น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันเนื่องจากปัญญาประดิษฐ์ได้เข้ามามีบทบาทในงานด้านกฎหมายมากขึ้นส่งผลให้การแข่งขันระหว่างสำนักงานกฎหมาย หรือหน่วยงานด้านกฎหมาย รวมถึงทนายความอิสระเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ การประกอบธุรกิจ หรือการให้คำปรึกษาทางกฎหมายโดยไม่นำนวัตกรรมทางกฎหมายหรือปัญญาประดิษฐ์มาใช้ อาจก่อให้เกิดข้อจำกัดในการให้บริการเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่นำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ ตัวอย่างเช่น งานของสำนักงานกฎหมายประกอบด้วยการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย การดำเนินคดีความ ซึ่งล้วนเป็นงานที่มีความซับซ้อนในการให้คำปรึกษา นอกจากนี้ ยังรวมถึงการปฏิบัติงานของทนายความอิสระทั่วไป

ปัจจุบันปัญญาประดิษฐ์สามารถสนับสนุนการดำเนินงานได้หลายด้าน เช่น การตรวจสอบสถานะทางกิจการ การค้นคว้าข้อกฎหมาย การตรวจสอบเอกสาร และการตรวจสอบสัญญา ซึ่งล้วนเป็นงานที่อยู่ในขอบเขตการดำเนินงานของสำนักงานกฎหมายและวงการกฎหมายที่ต้องดำเนินการทั้งหมดโดยปัจจุบันมีทั้งสำนักงานที่นำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ และสำนักงานที่ยังไม่ได้นำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ ความแตกต่าง

ที่สำคัญ คือ ผู้ที่นำปัญญาประดิษฐ์มาใช้สามารถสร้างผลงานและดำเนินงานได้รวดเร็วกว่า รวมทั้งมีความถูกต้องมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับสำนักงานกฎหมายที่ไม่ได้นำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ กล่าวคือ ในปัจจุบันสำนักงานใดสามารถนำนวัตกรรมมาใช้ภายในองค์กรได้มากกว่า และมีประสิทธิภาพมากกว่า สำนักงานนั้นย่อมมีความได้เปรียบในการแข่งขันหากพิจารณาในมุมมองขององค์กรต่าง ๆ จะพบว่า แต่ละแห่งมีงบประมาณแตกต่างกันบางสำนักงานอาจมีงบประมาณเฉพาะสำหรับการจัดหาระบบปัญญาประดิษฐ์มาใช้ภายในองค์กร ขณะที่ทนายความอิสระอาจมีข้อจำกัดด้านงบประมาณมากกว่า ตัวอย่างเช่น ปัญญาประดิษฐ์ที่ใช้ในการร่างเอกสาร การตรวจสอบเอกสารและการตรวจสอบสถานะทางกิจการ อาจถูกนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสำนักงานกฎหมายขนาดใหญ่ แต่หากเป็นสำนักงานกฎหมายขนาดเล็กหรือทนายความอิสระอาจเลือกใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่เปิดให้ใช้งานทั่วไปซึ่งสามารถช่วยสนับสนุนการดำเนินงานได้ในขอบเขตที่จำกัดมากกว่า

คำถามข้อที่ 2 การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดทำเนื้อหา หรือเอกสารทางกฎหมาย ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของผู้ให้บริการทางกฎหมายหรือไม่ และอย่างไร

ในความเป็นจริงการใช้ปัญญาประตึษฐ์ย่อมส่งผลต่อความน่าเชื่อถืออย่างแน่นอน สำหรับการใชปัญญาประดิษฐ์ในงานกฎหมายหากกล่าวถึงผลกระทบที่เห็นได้ชัด คือ การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้โดยไม่ตรวจสอบข้อมูล ตัวอย่างเช่น ตามที่เห็นในข่าวต่างประเทศจำนวนมากที่ทนายความหรือบุคคลทั่วไปนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้เพื่อขอคำปรึกษา จากนั้นนำคำปรึกษาดังกล่าวมาจัดทำคำฟ้องหรือเอกสารต่าง ๆ ทางกฎหมาย ในคดีของตนเองโดยไม่ได้ปรึกษาทนายความหรือผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญก่อนนำเอกสารที่ปัญญาประดิษฐ์เป็นผู้ร่างไปยื่นต่อศาล ซึ่งในท้ายที่สุดได้เกิดข้อผิดพลาดและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ยื่นเอกสารเอง

ดังนั้นเห็นว่า การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบที่ร้ายแรง และส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของผู้ให้บริการทางกฎหมายนั้น ๆ หรือสำนักงานกฎหมายที่อาจนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้อ้างอิงคดีหรือคำพิพากษา

ที่ไม่มีอยู่จริงโดยไม่ได้ตรวจสอบซึ่งถือว่ามี ความร้ายแรงยิ่งกว่ากรณีที่บุคคลธรรมดา นำปัญญาประดิษฐ์มาใช้เพื่อปกป้องสิทธิของตนเอง

หากกล่าวถึงความน่าเชื่อถือในอีกมิติหนึ่ง ปัจจุบันความน่าเชื่อถือไม่ได้ ขึ้นอยู่เพียงการใช้ปัญญาประดิษฐ์โดยไม่ตรวจสอบข้อมูลเท่านั้น แต่ยังมีอีกประเด็นหนึ่ง ที่ติดันพบ คือ ลูกความหรือลูกค้าของสำนักงานกฎหมายต่าง ๆ มีความคาดหวัง ให้สำนักงานกฎหมายนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการกฎหมายมากกว่าการไม่ใช้ ซึ่งหมายความว่าในมุมมองของลูกความ หรือลูกค้ามีความเชื่อมั่นต่อปัญญาประดิษฐ์ และคาดหวังให้ผู้ประกอบการนำมาใช้ด้วย เนื่องจากเข้าใจว่าปัญญาประดิษฐ์สามารถ ทำให้การดำเนินงานในบางขั้นตอนเป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

ตัวอย่างเช่น ในปี 2026 การคิดค่าบริการของสำนักงานกฎหมายมีความ แตกต่างจากปีก่อนหน้า กล่าวคือ งานของสำนักงานกฎหมายโดยทั่วไปจะคิดค่าบริการ เป็นรายชั่วโมง โดยบุคลากรแต่ละคน และแต่ละตำแหน่งจะมีอัตราค่าบริการแตกต่างกัน ยิ่งทีมกฎหมายใช้บุคลากรลำดับสูงในงานมากเท่าใดหรือยังมีจำนวนบุคลากรที่ใช้ ในงานมากเท่าใด อัตราค่าบริการก็จะสูงขึ้นมากเท่านั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าลูกความมี ความคาดหวังว่า สำนักงานกฎหมายจะใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานลดลงหรือใช้ บุคลากรน้อยลงเพื่อลดค่าใช้จ่ายของลูกความ เนื่องจากสำนักงานกฎหมายสามารถนำ ปัญญาประดิษฐ์มาช่วยเหลือในขั้นตอนต่าง ๆ ได้ ในอดีตเป็นที่เข้าใจได้ว่านวัตกรรม หรือปัญญาประดิษฐ์ยังไม่ได้เข้ามามีบทบาทอย่างแพร่หลาย ดังนั้น การใช้เวลา 5 ชั่วโมง หรือ 10 ชั่วโมงในการดำเนินงานจึงอาจเป็นสิ่งที่ลูกความเข้าใจได้ แต่ในปัจจุบันสถานการณ์ ไม่ได้เป็นเช่นนั้นอีกต่อไปแล้ว ในส่วนของความน่าเชื่อถือจากการใช้ปัญญาประดิษฐ์ สำนักงานกฎหมายจำเป็นต้องใช้อย่างยิ่งที่จะต้องใช้อย่างมีความรับผิดชอบ เพื่อลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ปัญญาประดิษฐ์

คำถามข้อที่ 3 ในมุมมองของผู้พัฒนา Legal AI ความท้าทายสำคัญในการพัฒนา ระบบปัญญาประดิษฐ์สำหรับงานกฎหมายมีอะไรบ้าง และแตกต่างจากการพัฒนา ระบบปัญญาประดิษฐ์สำหรับอุตสาหกรรมอื่นอย่างไร

การพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ คือ การสร้างโมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Models) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่มีอยู่ในอดีตมาฝึกฝนให้แมชชีน (Machine) เรียนรู้ข้อมูลที่อยู่ในคลังข้อมูลที่มีอยู่แล้ว และเมื่อมีการตั้งคำถาม แมชชีน จะให้คำตอบออกมา ซึ่งพื้นฐานของการให้ข้อมูลของปัญญาประดิษฐ์ หากลองสังเกตจากการค้นหาเลขสุ่ม หรือคำพิพากษาเก่าบางครั้งปัญญาประดิษฐ์อาจให้เลขสุ่มที่ไม่ได้อยู่จริง หรือไม่ตรงกับข้อมูลที่ต้องการค้นหา สาเหตุเกิดจากการที่ปัญญาประดิษฐ์ถูกฝึกฝนให้สร้างหรือค้นหาคำตอบเท่านั้น กล่าวคือ ปัญญาประดิษฐ์นั้นจะพยายามหาคำตอบที่ใกล้เคียงที่สุดโดยไม่ปฏิเสธการให้คำตอบ ส่งผลให้คำตอบที่ปัญญาประดิษฐ์ให้มานั้นมีลักษณะเหมือนจะถูกต้องแต่ไม่ใช่คำตอบที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นปัญหาที่ทนายความทั่วโลกกำลังเผชิญเนื่องจากปัญญาประดิษฐ์ให้คำตอบที่เหมือนจะถูกต้องแต่ไม่ถูกต้องเสมอไป และปัญญาประดิษฐ์ปฏิเสธที่จะให้คำตอบที่ตรงไปตรงมา

ตัวอย่างเช่น ในการสืบค้นคดีความ สมมติว่าคดีดังกล่าวไม่มีอยู่จริง ปัญญาประดิษฐ์ควรตอบว่า ไม่มีข้อมูลดังกล่าว แต่ปัญญาประดิษฐ์ไม่ได้ถูกพัฒนาให้ตอบในลักษณะดังกล่าว ในทางกลับกัน ปัญญาประดิษฐ์จะพยายามหาคดีหรือแม้กระทั่งสร้างคดีขึ้นมาเอง (Hallucination) ส่งผลให้งานกฎหมายที่นำโมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Models) มาใช้จำเป็นต้องมีการตรวจสอบมากขึ้น และต้องใช้วิจารณญาณในระดับที่สูงกว่างานประเภทอื่นที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ เนื่องจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นมีความกว้างขวางและอาจรุนแรงกว่าการใช้ในบริษัทประเภทอื่น ตัวอย่างเช่น งานด้านการเงินอาจใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการคาดการณ์หรือคาดคะเนแนวโน้ม (Trend) ของการลงทุนในตลาดหุ้นได้ ความผิดถูกของการคาดคะเนอาจจะเป็นสิ่งที่พอเข้าใจได้ แต่งานกฎหมายไม่ใช่งานที่ใช้การคาดการณ์จึงไม่สามารถนำการคาดการณ์มาใช้ในการกฎหมายหรือการให้คำปรึกษาได้เพราะต้องใช้วิจารณญาณในระดับสูงและมีความรับผิดชอบสูงกว่างานทั่วไป

ดังนั้น การใช้ปัญญาประดิษฐ์โดยไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลจึงอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงต่อชื่อเสียงของสำนักงานกฎหมายที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์โดยไม่ตรวจสอบ ความเสี่ยงต่อการตัดสินใจที่ผิดพลาดทางธุรกิจ

และก่อให้เกิดความเสี่ยงทางการเงิน กล่าวคือ เมื่อลูกค้าได้รับความได้รับค่าปรึกษาที่ผิดพลาดจากสำนักงานกฎหมายหรือทนายความอาจก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายจากการถูกฟ้องจากลูกค้าอันเป็นผลมาจากความผิดพลาดของการให้คำปรึกษา การสร้างปัญญาประดิษฐ์เพื่อช่วยเหลืองานกฎหมายจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังมากขึ้น ไม่ใช่เพียงการนำปัญญาประดิษฐ์ที่มีอยู่ในตลาดมาใช้ในงานกฎหมายหรือใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่ไม่ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในงานกฎหมายโดยเฉพาะ เนื่องจากงานกฎหมายดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ไม่สามารถให้คำปรึกษาที่เกือบถูกต้องแต่ไม่ถูกต้องได้

ความท้าทายสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ข้อมูลกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมีลักษณะกระจัดกระจาย แม้ว่าจะมีหน่วยงานกลางที่พยายามรวบรวมกฎหมายต่าง ๆ ไว้ด้วยกันแต่ข้อมูลก็ยังคงกระจัดกระจาย และยังไม่ได้รับการปรับปรุงข้อมูลให้เหมาะสม ตัวอย่างเช่น บางกฎหมายถูกยกเลิกไปแล้วแต่ยังคงปรากฏอยู่ในฐานข้อมูล ส่งผลให้การค้นหากฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับเป็นไปได้ยากขึ้น ดิฉันเห็นว่า ประเด็นดังกล่าวเป็นความท้าทายสำคัญ จึงเห็นว่าปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถช่วยเหลืองานด้านนี้ควรเป็นปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถรวบรวมและดึงข้อมูลมาไว้ในแหล่งเดียวกัน โดยไม่จำเป็นต้องค้นหาจากหลายแหล่งข้อมูล

ความท้าทายประการสุดท้าย คือ ความปลอดภัยของข้อมูลและความเป็นส่วนตัวของข้อมูล เนื่องจากงานกฎหมายต้องใช้วิจารณญาณในระดับที่สูงกว่าปกติ จึงต้องพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้รับมามีความอ่อนไหวเพียงใด และควรจัดการกับข้อมูลดังกล่าวอย่างไร การนำข้อมูลของลูกค้าหรือข้อมูลคดีไปใช้กับปัญญาประดิษฐ์อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงจากการเปิดเผยข้อมูลหรือนำข้อมูลไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือโดยไม่มีการควบคุม ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถทราบได้ว่าปัญญาประดิษฐ์จะนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการเรียนรู้ภายในระบบหรือไม่

คำถามข้อที่ 4 หากองค์กรหรือสำนักงานกฎหมายนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการจัดทำเอกสารหรือให้บริการทางกฎหมายเชิงพาณิชย์ควรมีมาตรการหรือข้อควรระวังใดบ้าง

ปัญญาประดิษฐ์ที่นำมาใช้งาน ประการแรก เราต้องเข้าใจก่อนว่าปัญญาประดิษฐ์ที่ใช้อยู่่นั้นสามารถทำอะไรได้บ้าง และไม่สามารถทำอะไรได้บ้าง ซึ่งจะทำให้เข้าใจบริบทและขอบเขตการทำงานของปัญญาประดิษฐ์มากยิ่งขึ้น จึงเป็นสิ่งสำคัญหากไม่ได้ทำความเข้าใจตั้งแต่ต้นอาจนำไปปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้

ประการที่สอง ปัญญาประดิษฐ์จะต้องสามารถตรวจสอบได้ ตัวอย่างเช่น หากปัญญาประดิษฐ์ให้คำตอบเกี่ยวกับคำพิพากษากฎีกาจะต้องสามารถตรวจสอบได้ว่าคำพิพากษากฎีกาดังกล่าวมีอยู่จริงหรือไม่ และหากมีอยู่จริง ปัญญาประดิษฐ์จะต้องไม่ให้ข้อมูลที่ผิดพลาด ไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง หรือสร้างข้อมูลขึ้นมาเอง จึงควรมีหลักการที่ทำให้สามารถย้อนกลับไปตรวจสอบได้ว่าข้อมูลที่ปัญญาประดิษฐ์ให้มานั้นมีอยู่จริงหรือไม่ แม่ติฉินจะเป็นผู้ประกอบการที่พัฒนาปัญญาประดิษฐ์สำหรับงานกฎหมายโดยเฉพาะ แต่ในท้ายที่สุดแล้ว ไม่ว่าปัญญาประดิษฐ์จะให้ผลลัพธ์อย่างไร หนายความหรือผู้ใช้งานยังคงมีหน้าที่ในการควบคุมและตรวจสอบความถูกต้องของผลลัพธ์ที่ได้รับจากปัญญาประดิษฐ์ ประการสุดท้าย คือ เรื่องความลับของข้อมูล เมื่อเข้าใจว่าข้อมูลใดเป็นข้อมูลที่เป้นความลับหรือเป็นข้อมูลอ่อนไหวก็ต้องมีการจัดการข้อมูลดังกล่าวเป็นการเฉพาะโดยไม่สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้กับปัญญาประดิษฐ์โดยไม่มีการกลั่นกรองได้ เพราะอาจก่อให้เกิดความเสียหาย และประเด็นสำคัญที่ติฉินต้องการกล่าว คือ ปัญญาประดิษฐ์ที่เปิดให้ใช้งานโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายอาจไม่ได้มีการแจ้งหรือยืนยันว่าข้อมูลที่ได้รับมานั้นจะไม่นำไปใช้ในการฝึกฝนปัญญาประดิษฐ์ ดังนั้นจึงควรกำหนดมาตรการตั้งแต่ต้นว่าจะไม่นำข้อมูลที่อ่อนไหวหรือเป้นความลับไปใช้กับปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งถือเป็นการกำหนดขอบเขตในการใช้ปัญญาประดิษฐ์

คำถามข้อที่ 5 การที่ปัญญาประดิษฐ์สามารถจัดทำเอกสารและวิเคราะห์ข้อมูลทางกฎหมายได้อย่างรวดเร็วและมีต้นทุนต่ำจะส่งผลกระทบต่อมูลค่าของความเชี่ยวชาญและการให้บริการทางกฎหมายในอนาคตหรือไม่

ดังที่ได้กล่าวไปในข้อก่อนหน้าว่า สำนักงานกฎหมายแต่ละแห่งจะมีการคำนวณค่าบริการที่แตกต่างกัน ซึ่งต้นทุนของสำนักงานกฎหมายหรือของหนายความ คือ

ต้นทุนด้านเวลา โดยทนายความมีเป้าหมายในการทำงานกฎหมายโดยใช้ระยะเวลาให้น้อยที่สุดสำหรับผลลัพธ์ที่ดีที่สุด และได้รับค่าตอบแทนสูงที่สุดซึ่งปัจจุบันปัญญาประดิษฐ์ที่มีอยู่ในท้องตลาด หรือปัญญาประดิษฐ์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อช่วยเหลืองานกฎหมายโดยเฉพาะสามารถช่วยในการร่างสัญญา ตรวจสอบข้อสัญญา จัดรูปแบบเอกสาร ตรวจสอบสถานะทางกิจการ หรือแม้กระทั่งแปลเอกสารทางกฎหมายได้แล้ว จึงทำให้ทนายความที่เดิมอาจต้องใช้ระยะเวลาในการทำงานค่อนข้างมากสามารถดำเนินงานได้รวดเร็วยิ่งขึ้นเนื่องจากการนำปัญญาประดิษฐ์มาช่วยเหลือในขั้นตอนเบื้องต้น

อย่างไรก็ตาม ความเชี่ยวชาญของนักกฎหมายยังคงมีความสำคัญ เนื่องจากแม้ว่าปัญญาประดิษฐ์จะสามารถช่วยเหลือนายความได้ แต่ก็ไม่สามารถยื่นฟ้องหรือให้คำปรึกษาทางกฎหมายได้โดยไม่มีมนุษย์กำกับดูแล เพราะเมื่อได้รับคำตอบจากปัญญาประดิษฐ์แล้วก็ยังต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และความรับผิดชอบยังคงเป็นสิ่งสำคัญ ตัวอย่างเช่น หากปัญญาประดิษฐ์ให้ข้อมูลที่ผิดพลาดปัญญาประดิษฐ์ก็ไม่ได้มีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น กล่าวโดยสรุป ปัญญาประดิษฐ์ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อมูลค่าของความเชี่ยวชาญ เนื่องจากเป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยให้การทำงานรวดเร็วขึ้นเท่านั้น ท้ายที่สุดยังคงต้องอาศัยมนุษย์ในการดำเนินการด้านเอกสาร การพูดคุย การเจรจาต่อรอง และการตรวจสอบข้อมูลอยู่ดี

คำถามข้อที่ 6 ธุรกิจกฎหมาย หรือสำนักงานกฎหมายที่ไม่ปรับตัวนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้จะเสียเปรียบในการแข่งขันหรือไม่ เพราะเหตุใด

ธุรกิจกฎหมาย หรือสำนักงานกฎหมายที่ไม่ปรับตัวนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในมุมมองของดิฉันเปรียบเสมือนการค้นหาข้อกฎหมายหรือคำพิพากษากฎีกาจากหนังสือรวมคำพิพากษากฎีกา ในขณะที่สำนักงานกฎหมายอื่นใช้ระบบอินเทอร์เน็ตในการค้นหาข้อมูลแล้ว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปรับตัวในอนาคตเพราะไม่เช่นนั้นธุรกิจจะเกิดข้อเสียเปรียบได้ ซึ่งส่วนตัวดิฉันสนับสนุนให้ใช้ปัญญาประดิษฐ์เนื่องจากสามารถช่วยลดระยะเวลาในการทำงานได้ แต่ต้องใช้วิจารณญาณในระดับสูงในการพิจารณาว่า

ผลลัพธ์ที่ได้จากปัญญาประดิษฐ์นั้นมีความถูกต้องเพียงใด มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด และสามารถช่วยลดความผิดพลาดได้มากน้อยเพียงใด ตัวอย่างเช่น การกรอกข้อมูลในเอกสารซ้ำ ๆ การดำเนินการโดยมนุษย์อาจก่อให้เกิดความผิดพลาดได้มากกว่าการใช้ปัญญาประดิษฐ์ กล่าวโดยสรุป สำนักงานกฎหมายที่ไม่ปรับตัวนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ ดิฉันเห็นว่า ควรปรับตัวและเลือกเครื่องมือหรือเลือกใช้ปัญญาประดิษฐ์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ รวมทั้งใช้งานโดยมีความเข้าใจ และรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์

สำหรับคุณภาพการทำงานภายในสำนักงานกฎหมาย ตัวอย่างเช่น หากมีทนายความ 10 คน โดยปกติสำนักงานกฎหมายจะมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรอยู่เสมอ และหากมีทนายความคนหนึ่งที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการหรือรูปแบบการดำเนินคดีของสำนักงานกฎหมายแห่งนั้นลาออกไปอาจส่งผลให้ความรู้หรือแนวทางการทำงานดังกล่าวสูญหายไป อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันดิฉันเห็นว่า ปัญญาประดิษฐ์สามารถเข้ามาช่วยเหลือในส่วนนี้ได้โดยการรวบรวมองค์ความรู้หรือแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานกฎหมายไว้เป็นศูนย์กลางเพื่อให้การปฏิบัติงานภายในองค์กรเป็นไปได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น จึงถือเป็นข้อได้เปรียบ เนื่องจากช่วยลดความเสี่ยงที่ข้อมูลจะสูญหายหรือสูญเสียบางองค์ความรู้ภายในองค์กร และมีความเสี่ยงน้อยกว่าสำนักงานกฎหมายที่ไม่ปรับตัวนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้

คำถามข้อที่ 7 ภาครัฐกิจ หรือหน่วยงานกำกับดูแลควรกำหนดมาตรฐานหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาและการใช้งาน Legal AI หรือไม่ และมาตรฐานดังกล่าวควรครอบคลุมประเด็นใดบ้าง

หากกล่าวถึงการกำกับดูแลโดยปกติจะมีทั้งการกำกับดูแลภายในองค์กรที่นำปัญญาประดิษฐ์มาใช้งาน และการกำกับดูแลโดยภาครัฐ สำหรับการกำกับดูแลในระดับองค์กร ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ควรใช้งานโดยมีความเข้าใจว่าปัญญาประดิษฐ์มีขีดความสามารถเพียงใด และสามารถทำอะไรได้บ้าง ต้องมีความเข้าใจตั้งแต่ต้น และสามารถตรวจสอบได้ว่าข้อมูลที่ปัญญาประดิษฐ์ให้มาสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้หรือไม่ รวมทั้งข้อมูลดังกล่าวมีความถูกต้องหรือไม่

นอกจากนี้ ต้องใช้วิจารณ์ญาณในการใช้ปัญญาประดิษฐ์โดยคำนึงถึงความเสี่ยงของข้อมูลลูกความที่เป็นความลับและข้อมูลที่อ่อนไหวอยู่เสมอ และต้องตระหนักว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องควบคุมอยู่ด้วย ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ภาคธุรกิจต้องคำนึงถึงอยู่เสมอ รวมถึงข้อกำหนดตามสัญญาที่ทำไว้กับลูกความเกี่ยวกับการไม่เปิดเผยข้อมูลของงานหรือข้อมูลที่เป็นความลับ สำหรับการกำกับดูแลโดยหน่วยงานภาครัฐ ดิฉันเห็นว่าเครื่องมือในการกำกับดูแลหรือกฎหมายที่นำมาใช้จะต้องกำหนดขึ้นอย่างเหมาะสม และได้สัดส่วน โดยกฎหมายจะต้องครอบคลุมการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างเพียงพอและไม่เข้มงวดจนเกินไปเพื่อให้นวัตกรรมสามารถพัฒนาต่อไปได้

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว จนแม้แต่หน่วยงานภาครัฐของประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกาหรือประเทศในทวีปยุโรปก็ยังไม่สามารถกำกับดูแลได้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยสรุปมาตรฐานหรือการกำกับดูแลควรมี แต่ควรได้รับการออกแบบอย่างรอบคอบและเหมาะสม โดยจะต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานวัตกรรม

คำถามข้อที่ 8 ระบบ Legal AI อาจสร้างข้อมูลหรือข้อวิเคราะห์ที่ไม่ถูกต้อง (AI Hallucination) ได้ ท่านมีแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงดังกล่าวอย่างไร และใครควรเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น

ดังที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ ปัญญาประดิษฐ์ถูกฝึกฝนให้สร้างคำตอบโดยไม่ว่าคำตอบนั้นจะถูกต้อง ไม่ถูกต้อง หรือใกล้เคียงกับความถูกต้อง ปัญญาประดิษฐ์ก็ถูกพัฒนาให้สร้างคำตอบออกมาเสมอ ดังนั้น การสร้างคำตอบที่ไม่ถูกต้องจึงอาจเกิดขึ้นได้ หากผู้ใช้งานไม่มีความเข้าใจหรือไม่ตระหนักว่าปัญญาประดิษฐ์ได้รับการออกแบบมาเพื่อให้คำตอบที่ใกล้เคียงหรือเกือบถูกต้อง ผู้ใช้งานก็อาจเชื่อถือข้อมูลดังกล่าว โดยไม่ได้ใช้วิจารณ์ญาณหรือไม่ได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อน ซึ่งเป็นจุดที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงอย่างมากไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงด้านชื่อเสียงหรือความรับผิดชอบของผู้ใช้งานเอง

ดิฉันเห็นว่า การบริหารจัดการความเสี่ยงดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ โดยผู้ใช้งานต้องทราบว่าปัญญาประดิษฐ์ที่ใช้อยู่ในทำงานอย่างไร และมีคุณสมบัติ ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการใช้งานหรือไม่ หากเลือกใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่ไม่ตรงกับ ความต้องการ ตัวอย่างเช่น ต้องการใช้เพื่อให้ข้อมูลทางกฎหมายแต่ปัญญาประดิษฐ์นั้น ไม่มีฐานข้อมูลกฎหมายครบถ้วน หรือการใช้เพื่อเช็คความถูกต้องเรียบร้อยของสัญญา ก่อนดำเนินการลงนาม แต่ปัญญาประดิษฐ์ที่ใช้ไม่ได้มีความสามารถในการตรวจสอบ ความถูกต้องเรียบร้อยดังกล่าวได้ ผลลัพธ์ที่ได้ก็อาจไม่สามารถช่วยงานทางกฎหมายได้ หรืออาจช่วยได้ในระดับหนึ่งแต่ไม่ถูกต้อง

อีกประการหนึ่งที่ดิฉันเห็นว่า สามารถช่วยลดความเสี่ยงได้ คือ การตระหนักว่า ปัญญาประดิษฐ์ทั่วไปไม่ได้ถูกพัฒนาขึ้นสำหรับงานกฎหมายโดยเฉพาะ ดังนั้น หากมี ปัญญาประดิษฐ์ที่พัฒนาขึ้นสำหรับนักกฎหมายโดยเฉพาะ หรือเป็นปัญญาประดิษฐ์ ที่ได้รับการยอมรับจากองค์กรต่าง ๆ ก็จะสามารถลดความเสี่ยงในการใช้งานได้ดีกว่า การใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ซึ่งระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ดีไม่ควรสร้าง คำตอบที่เหมือนจะถูกต้องหรือเกือบถูกต้อง แต่ควรแสดงผลอย่างตรงไปตรงมาว่า ข้อมูลนั้นมีหรือไม่มี และถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง สำหรับความรับผิดชอบนั้น ควรกำหนดให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายมีความรับผิดชอบตามบทบาทของตน ในส่วนของผู้พัฒนาระบบ ผู้พัฒนาปัญญาประดิษฐ์ควรมีความโปร่งใส และเปิดเผยข้อมูลอย่างถูกต้องว่า ปัญญาประดิษฐ์ที่พัฒนาขึ้นมีข้อจำกัดอะไรบ้าง สามารถทำอะไรได้บ้าง และควรหลีกเลี่ยง การให้ข้อมูลที่ถูกต้องตั้งแต่ต้นโดยระบบควรสามารถตรวจสอบได้ว่าข้อมูลที่ให้มา ถูกต้องหรือไม่ ข้อมูลดังกล่าวมาจากส่วนใดของเอกสาร สามารถตรวจสอบหลักกฎหมาย ได้ว่าอ้างอิงจากกฎหมายฉบับใด และสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลได้ทันที

กรณีองค์กรที่นำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ ควรกำหนดนโยบายการใช้งานเพื่อให้ บุคลากรภายในองค์กรใช้งานไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน ควรเน้นย้ำถึง การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลของลูกค้าและหากสำนักงานกฎหมายมีนโยบายเกี่ยวกับการไม่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในบางส่วนของงานองค์กรจะต้องสื่อสารนโยบายดังกล่าว ให้ทั่วถึงทั้งองค์กรรวม อีกทั้งจะต้องมีระบบการป้องกันภายในเพื่อไม่ให้เกิดการใช้

ปัญญาประดิษฐ์ในส่วนงานที่ไม่ได้รับอนุญาต (Shadow AI) ส่วนทนายความอิสระที่นำปัญญาประดิษฐ์มาใช้สิ่งสำคัญที่สุด คือ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และใช้ดุลยพินิจพิจารณาว่าคำตอบที่ได้รับมีความถูกต้องหรือไม่ ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบทั้งของผู้พัฒนา องค์กร และทนายความ

คำถามข้อที่ 9 เนื่องจากระบบ Legal AI ต้องประมวลผลข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อน และอาจเป็นความลับของลูกค้า ท่านมีแนวทางในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และรักษาความลับของข้อมูลอย่างไร

เรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและความลับของลูกค้า องค์กรจะต้องเข้าใจว่าข้อมูลของลูกค้าจะถูกนำไปใช้ในด้านใดบ้าง และการนำข้อมูลไปใช้นั้นมีกฎหมายหรือข้อจำกัดใดที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นข้อจำกัดภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแต่ละบุคคล หรือในส่วนของสำนักงานกฎหมายซึ่งมีข้อกำหนดตามสัญญาเกี่ยวกับการรักษาความลับที่มีผลผูกพันระหว่างองค์กรและลูกค้า องค์กรจึงต้องตระหนักอยู่เสมอว่าสิ่งเหล่านี้เป็นข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามในขณะเดียวกัน ผู้พัฒนาระบบก็ต้องเข้าใจว่างานกฎหมายเป็นงานที่มีความละเอียดอ่อนในด้านข้อมูล ผู้พัฒนาจึงต้องเข้าใจว่าลูกค้าหรือสำนักงานกฎหมายแต่ละแห่งมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่แตกต่างกันโดยสำนักงานกฎหมายแต่ละแห่งก็มีนโยบายในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่แตกต่างกันเช่นกัน

ดังนั้น ผู้พัฒนาปัญญาประดิษฐ์จะต้องศึกษาว่า สำนักงานกฎหมายแต่ละแห่งมีความต้องการใช้ปัญญาประดิษฐ์และมีขอบเขตในการใช้งานอย่างไรบ้าง และผู้พัฒนาระบบนั้นไม่ควรนำข้อมูลของลูกค้าเข้าสู่ระบบของตนเอง นอกจากนี้ การสื่อสารกับองค์กรก็เป็นสิ่งสำคัญโดยผู้พัฒนาจะต้องสื่อสารอย่างชัดเจนว่าองค์กรดำเนินการอะไรบ้างเก็บข้อมูลอะไรบ้าง ขอบเขตของการได้รับความยินยอมจากลูกค้าขององค์กร และการยืนยันว่าจะไม่นำข้อมูลของลูกค้าไปพัฒนาต่อหรือนำไปเผยแพร่ รวมทั้งควรมีการทำสัญญาระหว่างผู้พัฒนาปัญญาประดิษฐ์กับองค์กรว่าจะไม่เปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับซึ่งถือเป็นวิธีการหนึ่งในการบริหารความเสี่ยงของทั้งองค์กรและของผู้พัฒนาปัญญาประดิษฐ์

คำถามข้อที่ 10 ท่านเห็นว่าผู้ให้บริการ Legal AI ควรมีหน้าที่เปิดเผยข้อจำกัด ความแม่นยำและความเสี่ยงของระบบแก่ผู้ใช้งานในระดับใด

ผู้ให้บริการปัญญาประดิษฐ์สำหรับงานกฎหมาย (Legal AI) ควรตระหนักอยู่เสมอว่าผู้ใช้งานซึ่งเป็นสำนักงานกฎหมายหรือทนายความมีความต้องการที่แตกต่างกัน จึงควรออกแบบปัญญาประดิษฐ์ให้ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้า และควรมีความโปร่งใสตั้งแต่ต้นเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือแก่ลูกค้า โดยจะไม่นำข้อมูลของลูกค้าไปเปิดเผยแก่บุคคลภายนอก ไม่นำข้อมูลของลูกค้าไปใช้ในการฝึกฝนปัญญาประดิษฐ์ และในกรณีที่ลูกค้าส่งเอกสารภายในมาให้ผู้พัฒนาก็ควรเปิดเผยอย่างชัดเจนว่ามีการใช้ข้อมูลในเอกสารดังกล่าวอย่างไร แต่ทั้งนี้ ผู้พัฒนาไม่ควรเข้าถึงเนื้อหาของข้อมูลหรือทราบว่าข้อมูลในเอกสารนั้นคืออะไร โดยหลักการแล้วในการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ระบบจะสามารถดึงข้อมูลดังกล่าวมาใช้งานได้ โดยไม่จำเป็นต้องทราบว่าข้อมูลในเอกสารคืออะไร สำหรับข้อจำกัดของความแม่นยำ ผู้ให้บริการปัญญาประดิษฐ์สำหรับงานกฎหมายจะต้องแจ้งองค์กรหรือผู้ใช้งานเสมอว่าปัญญาประดิษฐ์ยังมีข้อจำกัดทางการใช้เสมอ และสิ่งนี้เป็นหน้าที่ของผู้ใช้งานเองที่จะต้องตรวจสอบผลลัพธ์ของปัญญาประดิษฐ์ทุกครั้งที่มีการใช้งาน

คำถามข้อที่ 11 ในฐานะผู้ประกอบการด้าน Legal AI หากต้องเลือกระหว่างการใช้ปัญญาประดิษฐ์กับผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายในการจัดทำวิเคราะห์ทางกฎหมายหรือเอกสารสำคัญ ท่านเห็นว่าควรแบ่งบทบาทและความรับผิดชอบระหว่างมนุษย์กับปัญญาประดิษฐ์อย่างไร

ดิฉันในฐานะผู้ประกอบการด้านปัญญาประดิษฐ์สำหรับงานกฎหมาย (Legal AI) มองว่าปัญญาประดิษฐ์และผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายควรทำงานร่วมกันในลักษณะเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน โดยปัญญาประดิษฐ์ควรทำงานที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้เฉพาะทางหรือเป็นงานที่ต้องดำเนินการซ้ำ ๆ ส่วนงานที่ต้องใช้ความรู้ทางกฎหมาย และต้องอาศัยการวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาคควรเป็นหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย อย่างไรก็ตาม

บางงานที่ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายอาจไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง ก็ยังควรเรียนรู้วิธีการดำเนินงานดังกล่าวไว้เพราะหากเกิดกรณีที่ไม่สามารถใช้ ปัญญาประดิษฐ์ได้อาจส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความยากลำบาก ตัวอย่างเช่น หนี้ความที่เพิ่งเริ่มปฏิบัติงานควรสามารถจัดรูปแบบเอกสารได้ด้วยตนเอง แต่ไม่ควร ใช้เวลากับการจัดรูปแบบเอกสารมากจนเกินไป เมื่อเรียนรู้และสามารถดำเนินการได้แล้ว ก็ควรนำเวลาไปใช้กับงานที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

โดยสรุป ดิฉันเห็นว่า ปัญญาประดิษฐ์ควรถูกนำมาใช้กับงานที่ไม่มีความสำคัญมาก หรือเป็นงานที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดวิเคราะห์มากนัก รวมถึงใช้ในการจัดทำร่างเอกสาร เบื้องต้น แต่ท้ายที่สุดแล้ว การร่างเอกสารต่าง ๆ ผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายก็ยังคง ต้องเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องอยู่ดี และผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายควรเรียนรู้ วิธีการใช้งานปัญญาประดิษฐ์เพื่อให้สามารถตรวจสอบผลลัพธ์และเข้าใจระบบการ ทำงานได้อย่างแท้จริง

คำถามข้อที่ 12 ท่านมองว่าในระยะยาว ปัญญาประดิษฐ์จะเข้ามาเปลี่ยนแปลงบทบาท ของนักกฎหมายอย่างไร และความสัมพันธ์ระหว่างปัญญาประดิษฐ์กับผู้ประกอบ วิชาชีพกฎหมายควรเป็นไปในลักษณะใด

ดังที่ได้กล่าวไปในข้อก่อนหน้านี้ ผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายควรนำเวลา ที่มีไปใช้กับงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าการใช้เวลากับงานที่ไม่จำเป็นต้อง ดำเนินการด้วยตนเอง ตัวอย่างเช่น การเดินเอกสารหรือการยื่นเอกสาร ซึ่งเป็นงาน ที่อาจใช้ระยะเวลาในการดำเนินการค่อนข้างมาก เวลาดังกล่าวควรถูกนำไปใช้ในการ วิเคราะห์ข้อเท็จจริง และพิจารณาว่าจะนำข้อเท็จจริงนั้นมาปรับใช้กับกฎหมายได้อย่างไร นอกจากนี้ ลูกความเองก็คงไม่ประสงค์ที่จะเสียค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินเอกสาร หรือการยื่นเอกสาร ดังนั้น จึงควรนำปัญญาประดิษฐ์เข้ามาช่วยเหลือในส่วนดังกล่าว มากกว่านั่นเอง ปัจจุบันอาจจะยังไม่มีปัญญาประดิษฐ์ที่เข้ามาช่วยเหลือในส่วนนี้แต่เมื่อ พิจารณาจากแนวโน้มปัจจุบันที่ทางหน่วยงานราชการเองได้พยายามที่จะสร้างช่องทาง ในการยื่นเอกสารทางออนไลน์มากขึ้น หรืองานตรวจคำผิด ตรวจร่างสัญญาซึ่งในอดีต

สำนักงานกฎหมายจะต้องถ่ายเอกสารออกมาแล้วใช้ทนายความ 2-3 คนมานั่งตรวจคำผิด ซึ่งมูลค่าที่แท้จริงของทนายความนั้นไม่ควรอยู่ที่การปฏิบัติงานประเภทนี้ แต่ควรอยู่ที่การตั้งประเด็นคำถามทางกฎหมาย การวิเคราะห์กฎหมาย และการปรับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงซึ่งเป็นงานที่ควรใช้เวลาและความใส่ใจอย่างเต็มที่ เนื่องจากงานของทนายความคือการสร้างความเชื่อถือ และความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้า ดังนั้นดิฉันเห็นว่า มนุษย์ควรใช้ปัญญาประดิษฐ์ควบคู่ไปกับการทำงานโดยไม่ควรเลือกใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง กล่าวคือ ควรใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือช่วยทุ่นแรง แต่ไม่ใช่เพื่อทดแทนมนุษย์นั่นเอง